

Категорія справи № 991/982/20: Кримінальні справи (з 01.01.2019); Провадження за поданням правоохоронних органів, за клопотанням слідчого, прокурора та інших осіб про; застосування запобіжних заходів; застава.

Надіслано судом: 07.02.2020. Зареєстровано: 09.02.2020. Оприлюднено: 11.02.2020.

Номер судового провадження: 1-кс/991/1000/20

Номер кримінального провадження в ЄРДР: 5201700000000361

Справа № 991/982/20

Провадження 1-кс/991/1000/20

У Х В А Л А

ІМЕНЕМ УКРАЇНИ

04 лютого 2020 року

м.Київ

Слідча суддя Вищого антикорупційного суду Широка Катерина Юрївна,

за участю секретаря судового засідання Севрюк К. А.,

адвоката Бугая Д. В., Солodka Є. В., Симоненко З. В., Шкаровського Д. О. (на підставі ордеру),

прокурора САП Козачини С. С.,

розглянувши у відкритому судовому засіданні клопотання старшого детектива - заступника керівника Першого відділу детективів Другого підрозділу детективів Головного підрозділу детективів Національного антикорупційного бюро України (НАБУ) Рокуня Сергія Васильовича про застосування запобіжного заходу у вигляді застави стосовно **ОСОБА_1**, що народилася ІНФОРМАЦІЯ_1 у місті Черкаси, громадянки України, раніше не судимої, що зупинила адвокатську діяльність 18.03.2014 року, зареєстровану у АДРЕСА_3, проживає у АДРЕСА_2, у кримінальному провадженні, внесеному до Єдиного реєстру досудових розслідувань №5201700000000361 від 01.06.2017 року за ознаками злочину, передбаченого ч. 2 ст. 28, ч. 2 ст. 364, ч. 5 ст. 191, ч. 3 ст. 209, ч. 1 ст. 357 Кримінального кодексу України (КК України),

ВСТАНОВИЛА

31 січня 2020 року до Вищого антикорупційного суду надійшло клопотання детектива НАБУ ОСОБА_2 про застосування запобіжного заходу у вигляді застави.

У клопотанні зазначається, що НАБУ здійснює досудове розслідування у кримінальному провадженні № № 5201700000000361 від 01.06.2017 року за ознаками злочинів, передбаченого ч. 2 ст. 28, ч. 2 ст. 364, ч. 5 ст. 191, ч. 3 ст. 209, ч. 1 ст. 357 КК України, зокрема, за підозрою ОСОБА_1 у вчиненні злочину, передбаченого ч. 5 ст. 191 КК України, тобто у заволодінні чужим майном шляхом зловживання службовою особою своїм службовим становищем, за попередньою змовою групою осіб, в особливо великих розмірах.

Виклад фактичних обставин

Обставини щодо стягнення вартості мазуту з ПАТ «Київенерго»

У клопотанні зазначається, що 09.07.2008 року ТОВ «Золотий Мандарин Ойл» (далі - ТОВ «ЗМО») отримало гроші у кредит від ПАТ «Родовід Банк». Ці гроші було перераховано цього ж дня на користь ТОВ «ТД «Ресурси» за договором поставки №27/05м від 04.07.2008 року. ТОВ «ТД «Ресурси» поставило для ТОВ «ЗМО» мазут марки М-100.

17.10.2008 року між ТОВ «ЗМО» та АЕК «Київенерго» (в подальшому ПАТ «Київенерго») було укладено договори зберігання мазуту марки М-100. 10.02.2009 року ТОВ «ЗМО» звернулося до АЕК «Київенерго» з вимогою повернути мазут марки М-100, що було передано за договором, а АЕК «Київенерго» повідомила про неможливість виконання договорів через технологічні причини. ТОВ «ЗМО» звернулося до Господарського суду міста Києва.

21.04.2009 року Господарський суд міста Києва ухвалив рішення у справі № 41/207, яким задовольнив частково вимоги ТОВ «ЗМО» до АЕК «Київенерго», і, зокрема, зобов'язав АЕК «Київенерго» повернути зі зберігання на користь ТОВ «ЗМО» мазут марки М-100 загальною кількістю 24 627,097 тонн заставною вартістю 54 179 613,40 гривень. На виконання цієї ухвали сторонам було видано накази.

АЕК «Київенерго» повідомила про неможливість виконання рішення від 21.04.2009 року.

12.05.2009 року Господарський суд міста Києва змінив спосіб та порядок виконання рішення від 21.04.2009 року та зобов'язав стягнути з АЕК «Київенерго» на користь ТОВ «ЗМО» 54 179 613,40 гривень вартості мазуту (залишено в силі постановою Вищого господарського суду України від 22.12.2015 року). На виконання цієї ухвали сторонам також було видано накази, а накази на виконання ухвали від 21.04.2009 року втрапили чинність.

31.07.2009 року АЕК «Київенерго» звернулася до Господарського суду зі заявою про відстрочку та розстрочку виконання рішення, потім повторно 19.10.2009 року. Розгляд справи по суті постійно відкладався, але в подальшому суд відмовив у задоволенні заяви.

ТОВ «ТД «Ресурси» звернулося з наказом до органів виконавчої служби, і на підставі цього наказу було відкрито виконавче провадження № 13930081 про стягнення з АЕК «Київенерго» 55 839 674,00 гривень. У матеріалах нема підтвердження того, що ТОВ «ЗМО» окремо зверталось до органів виконавчої служби з наказом.

Також, 05.08.2009 року відділ примусового виконання рішень Департаменту державної виконавчої служби прийняв постанову про зупинення виконавчого провадження наказу Господарського суду міста Києва від 13.05.2009 року. 11.09.2009 ця постанова була визнана Господарським судом міста Києва незаконною, але в подальшому (після перегляду апеляційним судом та повторного розгляду питання про визнання її незаконною), суд відмовив у задоволенні скарги на цю постанову, фактично залишивши її у силі. Підставою для зупинення виконавчого провадження стала норма пункту 3.7 статті 3 Закону України «Про виконавче провадження» та Закону України «Про заходи спрямовані на забезпечення сталого функціонування підприємств паливно-енергетичного комплексу», за якою на строк участі підприємства паливно-енергетичного комплексу у процедурі погашення заборгованості підлягають зупиненню виконавчі провадження та заходи примусового виконання рішень щодо цього підприємства, що підлягають виконанню в порядку, встановленому Законом України «Про виконавче провадження».

13.02.2012 року Господарський суд міста Києва розстрочив для ПАТ «Київенерго» виконання ухвали суду по справі № 41/207 від 12.05.2009 року (з повною виплатою до 31.01.2015 року).

Наказ Господарського суду міста Києва на виконання ухвали від 12.05.2009 року було втрачено. Тому, 14.05.2013 року ТОВ «ЗМО» отримало від Господарського суду міста Києва дублікати наказу, але в подальшому Київський апеляційний господарський суд скасував це рішення про видачу дублікатів наказу.

27.08.2013 року Державна виконавча служба України прийняла постанову про поновлення виконавчого провадження № 13930081, але цю постанову 20.11.2013 року Господарський суд міста Києва скасував як незаконну, оскільки мораторій, яким було зупинено всі виконавчі провадження щодо підприємств паливно-енергетичного комплексу (таких як ПАТ «Київенерго»), було продовжено до 01.01.2014 року. 16.01.2014 року Київський апеляційний господарський суд скасував це рішення суду першої інстанції. Фактично, провадження № 13930081 було поновлено.

26.11.2013 року ПАТ «Київенерго» направило ТОВ «ЗМО» лист про зарахування зустрічних однорідних вимог. Це зарахування не оспорювалося ТОВ «ЗМО», тому заборгованість зменшилася на 15 991 751,64 гривень і стала 38 187 861,76 гривень.

12.03.2014 року Господарський суд міста Києва ухвалив рішення, за яким було відстрочено виконання ухвали суду по справі № 41/207 від 12.05.2009 для ПАТ «Київенерго» (до 11.03.2017 року).

10.11.2015 року Київський апеляційний господарський суд скасував ухвалу про зміну способу та порядку виконання рішення від 12.05.2009 року Господарського суду міста Києва. Втім, 22.12.2015 року Вищий господарський суд скасував ухвалу апеляції та залишив у силі ухвалу Господарського суду міста Києва від 12.05.2009 року.

Подальший рух справи станом на зараз не стосується обставин справи.

Обставини щодо відступлення права вимоги

Фактично, після рішень у формі ухвал Господарського суду міста Києва від 21.04.2009 року (первинне рішення) та від 12.05.2009 року (зміна способу виконання) у ТОВ «ЗМО» виникло право вимоги до АЕК «Київенерго» у розмірі 54 179 613,40 гривень вартості мазуту.

Це право ТОВ «ЗМО» відступило на користь ТОВ «Іссахар-Зевулун Імпорт-Експорт» на підставі договору № 1004 від 10.04.2013 року. Відповідно до пункту 1.2 цього договору, право грошової вимоги було відступлено у повному обсязі на суму 54 179 613,40 гривень вартості мазуту, з прийняттям усіх прав та обов'язків за підставами для стягнення (якою є, зокрема, ухвали Господарського суду міста Києва від 21.04.2009 та 12.05.2009 року).

ТОВ «Іссахар-Зевулун Імпорт-Експорт» перерахувало кошти за договором про відступлення права вимоги № 1004 на рахунок ТОВ «ЗМО».

Обставини щодо звернення до Європейського суду з прав людини та дружнього врегулювання

13.09.2013 року представник ТОВ «ЗМО» Караман І. В. звернувся до Європейського суду з прав людини зі заявою проти України. У заяві він зазначив про невиконання остаточного рішення (ухвали Господарського суду міста Києва від 12.05.2009 року у справі № 41/207 щодо виплати ТОВ «ЗМО» коштів). Як зазначає детектив, у цій заяві він не зазначив інформації про факт відступлення підприємством права вимоги на користь ТОВ «Іссахар-Зевулун Імпорт-Експорт», а також той факт, що виконавче провадження № 13930081 розпочато за заявою ТОВ «ТД «Ресурси», а не ТОВ «ЗМО», яке жодного разу не зверталось до Державної виконавчої служби зі судовим наказом про виконання цього рішення.

29.01.2015 року Урядовий уповноважений у справах Європейського суду з прав людини ОСОБА_3 отримав листа від ЄСПЛ, у якому ЄСПЛ **попросив висловити позицію Уряду України щодо справ (близько 5000)**, які перебувають на розгляді ЄСПЛ і стосуються невиконання судових рішень.

21.07.2015 року ОСОБА_3 отримав листа від Карамана І. В., представника ТОВ «ЗМО», з пропозицією дружнього врегулювання спору між ТОВ «ЗМО» та Україною. 22.07.2015 року він надіслав до ЄСПЛ лист, інформуючи про те, що ТОВ «ЗМО» підтримує дружнє врегулювання спору. 10.08.2015 року до ЄСПЛ також надійшов лист від представника ТОВ «ЗМО» стосовно того, що компанія погоджується на дружнє врегулювання.

Через місяць ОСОБА_3 надіслав декларацію, якою визначив, що Уряд України зобов'язується виплатити борг ТОВ «ЗМО», який виник на підставі ухвал Господарського суду міста Києва від 21.04.2009 та 12.05.2009 року.

20.10.2015 року ЄСПЛ прийняв рішення у справі *Zoloty Mandaryn Oyl, TOV проти України* (№ 63403/13), **постановивши виключити цю справу з переліку справ до розгляду, оскільки спір уже вирішено** та повага до прав людини не вимагає подальшого розгляду заяви (на підставі параграфу b) частини 1 статті 37 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод). В оригіналі тексту рішення цитата з листа Урядового уповноваженого у справах Європейського суду з прав людини ОСОБА_3 містила фразу: «the Government of Ukraine will pay the debt still owed to the applicant», в той час як у автентичному перекладі цього рішення, пред'явленому до виконання, ця фраза була перекладена як: «Уряд України зобов'язується сплатити кошти, присуджені заявнику».

24.02.2016 року Перший заступник Міністра юстиції України ОСОБА_1 підписала одне з платіжних доручень № 918 від 24.02.2016 року, на підставі якого Міністерство юстиції України перерахувало на рахунок ТОВ «ЗМО» в АБ «Південний» (банку) 44 996 789,76 гривень. Іншими

платіжними дорученнями № 810 від 23.02.2016 року, на суму 9 182 823,64 гривень, та № 378 від 15.02.2016 року, на суму 44 996 789,76 гривень (перераховано на рахунок ПАТ «КБ «Преміум», в подальшому повернуто), ТОВ «ЗМО» було перераховано 54 179 613,40 гривень.

Обґрунтування клопотання, суть і правова кваліфікація кримінального правопорушення

Роль ОСОБА_1 за версією сторони обвинувачення

Як зазначає детектив у клопотанні, ОСОБА_1 (раніше мала прізвище ОСОБА_1), яка перебувала на посаді Першого заступника Міністра юстиції України, була залучена ОСОБА_6 до впливу на службових осіб Міністерства юстиції України та Урядового уповноваженого у справах Європейського суду з прав людини. Ці особи мали прийняти рішення у вигляді декларації про дружнє врегулювання спору між ТОВ «ЗМО» та державою за відсутності для цього правових підстав, шляхом зловживання своїм службовим становищем.

ОСОБА_1 підписала рішення міжвідомчої робочої групи № 1 від 22.05.2015 року, яким Міністерству юстиції України рекомендовано надсилати до ЄСПЛ односторонні декларації відповідно до Правил 62А або декларації про дружнє врегулювання спору відповідно до Правил 62 Регламенту Європейського суду у разі, якщо в процесі опрацювання справ зі скаргами на тривале невиконання рішень національних судів буде встановлено наявність підстав, які можуть призвести до винесення негативного для України рішення Європейським судом з прав людини. Детектив вважає, що вона достовірно знала, що чинними на той час нормативно-правовими актами не передбачалося укладення декларації про дружнє врегулювання спору у справах проти України. Таким чином, вона вплинула на прийняття Урядовим уповноваженим у справах Європейського суду з прав людини ОСОБА_3 декларації про дружнє врегулювання.

Також, ОСОБА_1 переслала на електронну поштову скриньку «ІНФОРМАЦІЯ_4» переклад рішення ЄСПЛ у справі *Zoloty Mandaryn Oyl, TOV проти України* (№ 63403/13). Детектив вважає, що переклад було надіслано ОСОБА_6 ще до засвідчення автентичності перекладу, і це може вказувати на те, що ОСОБА_1 організувала засвідчення службовими особами Секретаріату цього перекладу з відповідним формулюванням, щоби замість розміру заборгованості, який *все це підлягав до сплати*, було сплачено повну суму 54 179 613,40 гривень, тобто без врахування факту зарахування зустрічних однорідних вимог, яким заборгованість була зменшена до 38 187 861,76 гривень.

Окрім цього, ОСОБА_1, на думку детектива, підписала платіжне доручення № 918 від 24.02.2016 року (яким Міністерство юстиції перерахувало ТОВ «ЗМО» 44 996 789,76 гривень), порушивши положення Наказу Міністра юстиції України № 891/к від 23.02.2016 року, згідно з яким підписання фінансово-господарських документів було віднесено до компетенції іншої особи.

Детектив вважає, що перераховані кошти, отримані злочинним шляхом, в подальшому легалізували. Для цього ТОВ «ЗМО» спочатку перерахувало їх на рахунок ТОВ «Іссахар-Зевулун Імпорт-Експорт», а те, у свою чергу, перерахувало їх на рахунки підприємств з ознаками фіктивності.

Таким чином, ОСОБА_1, на думку сторони обвинувачення, підозрюється у заволодінні чужим майном шляхом зловживання службовою особою своїм службовим становищем, за попередньою змовою групою осіб, в особливо великих розмірах.

Обґрунтування застосування запобіжного заходу

Як зазначає детектив, 22.01.2020 року о 19 годині 28 хвилин ОСОБА_1 було повідомлено про підозру в порядку статей 133, 135 Кримінального процесуального кодексу України (КПК України), оскільки вона перебувала за кордоном. 27.01.2020 року об 11 годині 35 хвилин, ОСОБА_1 було вручено письмове повідомлення про підозру у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 5 ст. 191 КК України.

У клопотанні зазначено, що підозра підтверджується усіма доказами у сукупності, а саме відомчими документами Міністерства юстиції України, які підтверджують повноваження ОСОБА_1 на час роботи Першим заступником Міністра юстиції України; протоколами допиту свідків, які у показаннях давали пояснення з таких питань як структура компанії ТОВ «ЗМО», процедура прийняття рішення про дружнє врегулювання та порядок виконання, знищення доповідних записок щодо справи ТОВ «ЗМО» у Міністерстві юстиції України, а також опис обставин, які можуть вказувати на легалізацію коштів в межах «схеми» звернення до ЄСПЛ; протоколами огляду документів, вилучених під час тимчасового доступу, які підтверджують перерахування коштів між Міністерством юстиції України, ТОВ «ЗМО» та ТОВ «Іссахар-Зевулун Імпорт-Експорт»; протоколами негласних слідчих (розшукових) дій, якими підтверджується електронне листування ОСОБА_1 з ОСОБА_6, а також спілкування ОСОБА_6 з директорами підприємств, під час якого відбувається інструктаж щодо змісту та обсягу показань, які потрібно надати працівникам НАБУ під час проведення допитів, висновок судово-економічної експертизи, яким підтверджено розмір збитків державі, завданий виконанням рішення ЄСПЛ; іншими доказами.

Детектив також наводить аргументи щодо наявності ризиків, передбачених статтею 177 КПК України, а саме, що підозрювана може переховуватися від органів досудового розслідування та суду; знищити, сховати або спотворити речі чи документи, які мають істотне значення для встановлення обставин кримінального правопорушення; незаконно впливати на свідків у кримінальному провадженні; та перешкоджати кримінальному провадженню іншим чином.

Детектив зазначає, що враховуючи тяжкість та обставини кримінального правопорушення, майновий стан підозрюваної та її чоловіка та наявність ризиків до ОСОБА_1 необхідно застосувати запобіжний захід у вигляді застави у розмірі 21 407 прожиткових мінімумів для працездатних осіб, що становить 44 997 514,00 (сорок чотири мільйони дев'яност дев'яносто сім тисяч п'ятсот чотирнадцять) гривень, оскільки внесення застави саме в таких розмірах зможе забезпечити гарантії її належної процесуальної поведінки.

Також, детектив вказує на те, що у випадку внесення застави, на ОСОБА_1 необхідно покласти додаткові обов'язки, а саме:

-прибувати до слідчого, в провадженні якого перебуватиме кримінальне провадження, прокурора та суду за першим викликом;

-не відлучатися із населеного пункту, де знаходиться її місце фактичного проживання, без дозволу слідчого, прокурора або суду;

-повідомляти слідчого, прокурора та суд про зміну свого місця проживання та роботи;

-утримуватися від спілкування з будь-якими особами з приводу обставин, викладених у повідомленні про підозру ОСОБА_1 у цьому кримінальному провадженні, крім своїх захисників, слідчих (детективів) НАБУ, прокурорів САП Офісу Генерального прокурора, слідчого судді (суду);

-здати органам Державної міграційної служби України паспорти для виїзду за кордон;

-носити електронний засіб контролю.

Доводи сторін

Прокурор Козачина С. С. підтримав клопотання, попросив його задовольнити. У своєму виступі він вказав на ключові аспекти клопотання, зокрема, на доведеність обґрунтованості підозри та ризики. Він пояснив позицію сторони обвинувачення стосовно доручення конкретних доказів до клопотання.

Захисники заперечили проти задоволення клопотання. Кожен з них надавав коментарі по різних аспектах клопотання, але в цілому їх позиція зводиться до такого: підозра є необґрунтованою, оскільки справа ТОВ «ЗМО» не була виключенням і дружнє врегулювання здійснювалося й до цього, ОСОБА_1 не могла впливати на Уповноваженого та державних виконавців, не вчиняла жодних дій для сприяння перекладу рішення ЄСПЛ, а також такий переклад є вірним, та вона мала повноваження підписувати платіжні документи; відсутні ризики - ризик переховування відсутній, оскільки вона повернулася зі закордону, отримавши повідомлення про підозру та прибувала для участі в засіданнях з розгляду клопотання; ризик знищення документів відсутній, оскільки вона вже не працює у Мін`юсті, а факт знищення нею доповідних не доведено. Вони також вказали, що інші ризики відсутні, оскільки вона має міцні соціальні зв'язки, бездоганну репутацію, має багато нагород та відзнак, а також має на утриманні батьків пенсійного віку. Адвокати вважають, що розмір застави є непомірним для підозрюваної, та покладення обов'язків на неї не є необхідним з урахуванням всіх обставин.

Адвокати також заявили, що про підозру було повідомлено неналежним чином, з порушенням процедури, а також вказали на те, що повноваження щодо підписання повідомлення про підозру мав виключно Генеральний прокурор. Прокурор вказав на те, що повідомлення про підозру було вручено належним чином, воно та клопотання підписані повноважним суб'єктом - заступником Генерального прокурора Чумаком В. В.

Підозрювана ОСОБА_1 заперечила проти задоволення клопотання про застосування. Вона зазначила, що під час виконання нею обов'язків Першого заступника Міністра юстиції України вона працювала, зокрема, над проблемою системного невиконання рішень ЄСПЛ. Одним зі способів врегулювання цих спорів було дружнє врегулювання, яке заохочував сам ЄСПЛ. Вона також вказала на те, що не мала впливу на Уповноваженого ОСОБА_3, оскільки у неї не було повноважень, які дозволяли такий вплив. Вона переконана, що переклад жодним чином не впливає на виконання рішення. ОСОБА_1 також надавала інші пояснення по обставинах справи.

Також у судовому засіданні були присутні особи, що виявили бажання стати поручителями підозрюваного. Особи зазначили, що знають ОСОБА_1 особисто та/або працювали з нею. Вони підтвердили, що їм відомо, в чому підозрюється ОСОБА_1, а також як здійснюється особиста порука.

Вислухавши прокурора, адвокатів та підозрювану, інших осіб, перевіривши матеріали кримінального провадження, слідча суддя приходить до висновку, зазначеного у мотивації суду.

Мотивація суду

Згідно зі ст. 177 КПК України, метою застосування запобіжного заходу є забезпечення виконання підозрюваним покладених на нього процесуальних обов'язків.

Відповідно до ст. 181 КПК України, застава полягає у внесенні коштів у грошовій одиниці України на спеціальний рахунок, визначений в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України, з метою забезпечення виконання підозрюваним, обвинуваченим покладених на нього обов'язків, під умовою звернення внесених коштів у доход держави в разі невиконання цих обов'язків.

Слідча суддя повинна дослідити такі обставини:

- 1.Наявність обґрунтованої підозри у вчиненні підозрюваним кримінального правопорушення (ч. 2 ст. 177 КПК України).
- 2.Наявність достатніх підстав вважати, що існує хоча б один із ризиків, передбачених ст. 177 КПК України, і на які вказує слідчий (детектив).
- 3.Недостатність застосування більш м'яких запобіжних заходів для запобігання ризику або ризикам, зазначеним у клопотанні.
- 4.Обставини згідно ст. 178 КПК України (вагомість наявних доказів про вчинення кримінального правопорушення, тяжкість покарання, вік та стан здоров'я тощо).
- 5.Які обов'язки покладаються на особу у разі задоволення клопотання про запобіжний захід (ст. 194 КПК України).

Слідча суддя досліджуватиме обставини, зазначені у пункті 4 вище в межах окремих питань, для яких ці обставини мають значення. Слідча суддя також наголошує, що на цьому етапі провадження оцінюються докази лише стосовно доведення чи спростування обставин, які дають судді підстави вважати, що до підозрюваної може бути застосовано запобіжний захід. **При цьому, оцінка обставин, пов'язаних з прийняттям рішення ЄСПЛ та дружнього врегулювання оцінюється лише в контексті дій підозрюваної у національному аспекті прийняття та виконання такого рішення** (на місцевому рівні); слідчою суддею не дається оцінка самого рішення ЄСПЛ.

Щодо питання підписання повідомлення про підозру

Слідча суддя у судовому засіданні розглянула клопотання сторони захисту, адвоката Шкаровського Д. О. та адвоката Симоненко З. В. про відмову в застосуванні запобіжного заходу та про повернення клопотання про застосування запобіжного заходу відповідно, про що цього ж дня було постановлено ухвалу.

Зокрема, слідча суддя встановила, що:

- 1.На підозрювану розповсюджуються гарантії передбачені статті 23 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», і в тому числі положення глави 37 КПК України, з урахуванням того, що її адвокатська діяльність була зупинена.

2. В цьому провадженні заступник Генерального прокурора Чумак В. В. підписав та вручив повідомлення про підозру.

3. Чумак В. В. є заступником Генерального прокурора. Він входить до слідчої групи у цьому кримінальному провадженні. Хоча Спеціалізована антикорупційна прокуратура здійснює процесуальний нагляд у кримінальних провадженнях Національного антикорупційного бюро України, здійснення такого процесуального контролю може здійснюватися з урахуванням інших обставин. Зокрема, у цьому провадженні заступником Генерального прокурора, керівником Спеціалізованої антикорупційної прокуратури було подано повідомлення про наявність конфлікту інтересів під час здійснення повноважень у цьому кримінальному провадженні, після чого Генеральний прокурор змінив групу прокурорів, призначивши іншого заступника Генерального прокурора Чумака В. В.

4. Генеральний прокурор реалізував свої дискреційні повноваження, усунувши конфлікт інтересів та змінивши групу прокурорів, призначивши іншого заступника Генерального прокурора, уповноваженого здійснити письмове повідомлення про підозру адвокату.

Тому, слідча суддя прийшла до висновку, що повернення клопотання про застосування запобіжного заходу, а також відмова у задоволенні клопотання з цих підстав неможливі.

Наявність обґрунтованої підозри

Належність повідомлення про підозру

Прокурор зазначає, що про підозру було належно повідомлено. Захисники заперечили проти цього, вони зазначили, що ОСОБА_8 було неналежно повідомлено про підозру.

Необхідно встановити, чи ОСОБА_1 було належно повідомлено про підозру.

Повідомлення про підозру було складено 22.01.2020 року. Того ж дня копія повідомлення про підозру була надіслана на електронну пошту «ІНФОРМАЦІЯ_3», за адресою проживання ОСОБА_1 (АДРЕСА_2), а також на її мобільний телефон через мобільний додаток WhatsApp. Повідомлення були отримані, у відповідь на них детективу надійшло повідомлення «Вітаю , ОСОБА_10 ! Буду в понеділок об 11 годині.» (це підтверджується протоколом вручення ОСОБА_1 письмового повідомлення про підозру у кримінальному провадженні № 5201700000000361, складеному 23.01.2020 року).

Письмове повідомлення про підозру вручається **в день його складення** слідчим або прокурором, а у випадку неможливості такого вручення - у спосіб, передбачений КПК України для вручення повідомлень (ч. 1 ст. 278 КПК України). Особа викликається до слідчого, прокурора, слідчого судді, суду шляхом вручення повістки про виклик, надіслання її поштою, електронною поштою чи факсимільним зв'язком, здійснення виклику по телефону або телеграмою (ч. 1 ст. 135 КПК України). Належним підтвердженням отримання особою повістки про виклик або ознайомлення з її змістом іншим шляхом є розпис особи про отримання повістки, в тому числі на поштовому повідомленні, відеозапис вручення особі повістки, **будь-які інші дані, які підтверджують факт вручення особі повістки про виклик або ознайомлення з її змістом** (ч. 1 ст. 136 КПК України).

Слідча суддя зважає на те, що у світлі особливостей спілкування, використання мобільних додатків (месенджерів) для спілкування може бути виправданим. ОСОБА_1 не було в Україні у цей час. З урахуванням цього, слідча суддя звертає увагу на те, що факт ознайомлення зі змістом може бути підтверджено прийняттям повідомлень та відповіддю на таке повідомлення. Оскільки ОСОБА_1 також з'явилася до НАБУ для вручення повідомлення про підозру, 27.01.2020 року їй було також повідомлено про підозру. Текст повідомлення про підозру було складено 22.01.2020 року, а повідомлено у приміщенні НАБУ 27.01.2020 року, тобто не у день складення повідомлення про підозру.

Слідча суддя зазначає, що процесуальні строки передбачаються у кримінальному процесуальному законі як засіб реалізації процесуальних прав або виконання процесуальних обов'язків. Якщо процесуальний строк спливає, виникають різні правові наслідки. Наприклад, закінчення строку реалізації права спричиняє припинення можливості ним скористатися, а сплив строку виконання обов'язків не припиняє необхідності виконати цей обов'язок і не тягне за собою припинення повноважень службової особи на здійснення обов'язкової дії. Тому, безпідставно стверджувати, що вручення повідомлення про підозру не в день його складання, а в інший день, вказує на неналежність його вручення. Цієї позиції також дотримується Верховний Суд (Постанова від 07.08.2019 року, справа № 595/2098/14, провадження 51-2629км19 - захисник у справі просив скасувати ухвали попередніх інстанцій і закрити кримінальне провадження, оскільки були, зокрема, порушені вимоги ч. 1 ст. 278 КПК України щодо вручення повідомлення про підозру, оскільки воно було вручене не в день його складання, що, на його думку тягне за собою визнання цієї процесуальної дії недійсною; суд відмовив у задоволенні скарги).

Додатково слід зазначити, що вручення повідомлення про підозру не передбачає відмови особи від прийняття такого повідомлення. Якщо детектив забезпечив вручення та вжив заходів для вручення такого повідомлення у порядку, передбаченому КПК України, таке повідомлення може вважатися належним і достатнім.

Слідча суддя вважає достатніми доводи сторони обвинувачення стосовно належного вручення повідомлення про зміну раніше повідомленої підозри у цьому провадженні. Навіть з урахуванням того, що повідомлення засобом зв'язку через мобільний додаток WhatsApp може бути недостатнім для підтвердження ознайомлення, повідомлення 27.01.2020 року є достатнім. Таким чином, вона приходить до висновку, що ОСОБА_1 була належно повідомлена про підозру, а тому вона може мати статус підозрюваної у цьому провадженні за ч. 5 ст. 191 КК України.

Обґрунтованість підозри

Прокурор Козачина С. С. зазначає, що підозра повністю обґрунтовується наявними доказами. Захисники заперечили, вони зазначили, що склад злочину, передбачений ч. 1 ст. 191 КК України не доведено, а тому така підозра не є обґрунтованою.

Підставою застосування запобіжного заходу є наявність обґрунтованої підозри у вчиненні особою кримінального правопорушення (ч. 2 ст. 177 КПК України). Оскільки в процесуальному законодавстві нема чіткого визначення обґрунтованої підозри, слідча суддя звертається до практики Європейського суду з прав людини, яка є джерелом права в Україні (стаття 17 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини», ч. 2 ст. 8 КПК України). Обґрунтована підозра - це стандарт доказування, який передбачає існування фактів чи інформації, які б переконали об'єктивного спостерігача, що відповідна особа могла вчинити кримінальне правопорушення (стандарт, визначений у Рішенні у справі *Fox, Campbell and Hartley проти Сполученого Королівства* від 30 серпня 1990 року, заяви № 12244/86, 12245/86, 12383/86, параграф 32). Обґрунтованість залежить від усіх обставин, проте факти, що в сукупності дають підстави для підозри не мають бути такого ж рівня як ті, що необхідні для обвинувачення, або навіть винесення вироку (Рішення Великої

Палати у справі *Merabishvili проти Грузії* від 28 листопада 2017 року, заява № 72508/13, параграф 184). Тому, цей стандарт доказування є досить низьким - необхідно встановити чи наявні (або відсутні) факти чи інформація, що в сукупності може переконати слідчу суддю в тому, що особа могла вчинити кримінальне правопорушення.

Слідча суддя зазначає, що 22.01.2020 року ОСОБА_1 було повідомлено про підозру на підставі зібраних доказів, детальний перелік яких зазначено у клопотанні.

Насамперед, слідча суддя критично оцінює доводи сторони обвинувачення, які стосуються безпосередньо процедури дружнього врегулювання спорів з державою у світлі практики ЄСПЛ. Така процедура дозволяється відповідно до статті 39 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод (Конвенції) та Правила 62 Регламенту Європейського суду (Регламенту). На будь-якій стадії провадження ЄСПЛ може надати себе у розпорядження заінтересованих сторін для забезпечення дружнього врегулювання спору на основі поваги до прав людини, як їх визначає Конвенція та протоколи до неї. Саме для цього у процедурі розгляду заяв було введено початковий етап, на якому Секретар (посада у ЄСПЛ), діючи за вказівками палати або її голови, налагоджує зв'язок зі сторонами з метою забезпечення дружнього врегулювання спору. Дружнє врегулювання проводилося й Україною стосовно безлічі справ - наприклад, 13 липня 2011 року Уряд України надав пропозиції дружнього врегулювання та односторонні декларації стосовно понад 1000 справ (Рішення у пілотній справі *Burmych та інші проти України* від 12 жовтня 2017 року, заяви № 46852/13 та інші, параграф 21). Слідча суддя звертає увагу, що **дружнє врегулювання було одним зі способів вирішення системної проблеми невиконання судових рішень органами державної влади України**, що до якої станом на момент винесення пілотного рішення *Burmych та інші проти України* накопичилося близько 12 000 заяв. Ця проблема існувала ще з 2000-х років, вперше ЄСПЛ звернув на неї увагу у першому пілотному рішенні *Yuriy Nikolayevich Ivanov проти України* у 2009 році.

Таким чином, слідча суддя зазначає, що непереконливими є будь-які доводи сторони обвинувачення стосовно того, що ОСОБА_1 або будь-хто інший не мав правових підстав для звернення до ЄСПЛ й прийняття рішення щодо дружнього врегулювання спору у справі ТОВ «ЗМО», а також стосовно того, що ОСОБА_1 достовірно знала, що чинними нормативно-правовими актами не передбачалося укладення декларації про дружнє врегулювання спору у справах проти України.

Далі, слідча суддя звертає увагу на доводи, що стосуються перекладу рішення ЄСПЛ у справі *Zoloty Mandaryn Oyl, TOV проти України* (№ 63403/13). Зокрема, детектив зазначає, що вигідним для ТОВ «ЗМО» є переклад, у якому фраза «pay the debt still owed to the applicant» перекладається як «зобов'язується сплатити кошти, присуджені заявнику», тобто саме сума, яка присуджена, а не по факту складає заборгованість. У цьому випадку, це було дві різні суми - присуджено було 54 179 613,40 гривень, а по факту з урахуванням зарахування зустрічних однорідних вимог - 38 187 861,76 гривень. Сторона захисту звертає увагу на те, що детектив у клопотанні і прокурор у судовому засіданні не довели, що ОСОБА_1 могла впливати на затвердження перекладу, який міг бути вигідний ТОВ «ЗМО». Слідча суддя теж приходить до такого висновку. Затвердження автентичності перекладу регулюється Порядком засвідчення автентичності перекладів рішень Європейського суду з прав людини українською мовою (наказ Міністерства юстиції України від 08.08.2014 року № 1310/5). При цьому, сторона захисту наводить приклади з інших офіційних (автентичних) перекладів рішень ЄСПЛ, у яких ідентична фраза перекладається по-різному, в тому числі і як «зобов'язується сплатити кошти, присуджені заявнику». Таким чином, можна стверджувати про те, що є практика такого перекладу, а, отже, переклад у рішенні ТОВ «ЗМО» не є унікальним та таким, що відрізняється від звичного. Переклад також завірено 03.12.2015 року службовою особою Секретаріату Уповноваженого, а не ОСОБА_1. Також, ОСОБА_1 надіслала переклад на електронну пошту «ІНФОРМАЦІЯ_4» 08.12.2015 року, тобто через п'ять днів після того, як автентичність перекладу була підтверджена. Таким чином, хоча і можна стверджувати, що такий переклад не є рівнозначним та між оригіналом та перекладом є суттєва відмінність (ідентична позиція відображена у висновку експерта Українського бюро лінгвістичних експертиз від 22.12.2017 року ОСОБА_13), детективом не доведено, що такий переклад було зроблено навмисно, для того, щоби виплатити іншу суму.

Втім, слідча суддя звертає увагу на інші доводи сторони обвинувачення, які є важливими для встановлення обґрунтованості підозри. Так, є достатні підстави вважати, що ОСОБА_1 щонайменше знала деталі руху справи ТОВ «ЗМО», виконання рішень та відступлення права вимоги. Вона, зокрема, зберігала нотатки, що стосувалися справи, а також надіслала переклад рішення ЄСПЛ на електронну пошту «ІНФОРМАЦІЯ_4» (це підтверджується протоколом про результати здійснення негласних слідчих (розшукових) дій від 27.11.2017 року), тобто невстановленої особи, причетність якої до справи залишається невідомою; у судовому засіданні ОСОБА_1 не змогла пояснити, з якою метою та кому надсилався цей переклад. Також, необхідно звернути увагу на те, що ОСОБА_1 була обізнана про те, що рішення у справі не може бути виконано, а також що розмір заборгованості є іншим, ніж спершу було визначено судом. Це підтверджується показаннями ОСОБА_14, який зазначив про те, що ОСОБА_1 (тоді - ОСОБА_1) була на засіданні щодо виконання рішення ЄСПЛ *Mandaryn Oyl, TOV проти України* (№ 63403/13), на якому їй повідомляли про неможливість виконання такого рішення, але вона залишила поза увагою аргументи працівників Державної виконавчої служби та акцентувала увагу на тому, що таке рішення є остаточним. Це також підтверджується показаннями ОСОБА_16, який зазначив про те, що 16.12.2015 року він виніс постанову про відкриття виконавчого провадження у справі ТОВ «ЗМО» на виконання рішення ЄСПЛ; 21.12.2015 року був на засіданні міжвідомчої робочої групи та інших засіданнях, де обговорювалося питання виконання цього рішення, і він пояснював присутнім та, зокрема, ОСОБА_1 (тоді - ОСОБА_1), чому таке рішення неможливо виконати. Вона ж, у свою чергу, критикувала його дії, та дії працівників ДВС та наводила аргументи щодо обов'язку держави щодо сплати суми заборгованості, яка була визначена судом, та висловлювала позицію, що державний виконавець, на стадії виконання рішення не уповноважений аналізувати обставини, які не виходять зі змісту рішення, що виконується.

Заявники у ЄСПЛ повинні вичерпати лише ті наявні національні засоби захисту, до яких вони мають доступ самостійно і які на час подій були ефективними як теоретично, так і практично, тобто які були доступними, здатними забезпечити виправлення завданої їм шкоди і які відкривали ймовірні перспективи успіху (Рішення Великої Палати у справі *Sejdovic проти Італії* від 1 березня 2006 року, заява № 56581/00, параграф 46). Втім, у випадку невиконання судового рішення, ефективні національні засоби захисту є вичерпаними при винесенні остаточного судового рішення, а тому саме невиконання вже може бути підставою для подання заяви до ЄСПЛ (Рішення *Burmych*). Звернення за виконанням рішення не є обов'язковим у випадку, якщо компанія-боржник має частку, що належить державі, оскільки відповідний орган держави, який був належним чином повідомлений про рішення, повинен прийняти всі необхідні заходи щодо його виконання або передачі на виконання іншому компетентному органу (Рішення у справі *Burdov проти Росії* від 15 січня 2009 року, заява № 33509/04, параграф 68). Разом з тим, необхідно враховувати, що після прийняття рішення ЄСПЛ, рішення, що підлягало виконанню, ще оскаржувалося (як зазначає свідок ОСОБА_16 виконання було неможливим, оскільки станом на момент прийняття рішення було рішення Київського апеляційного господарського суду від 10.11.2015 року, яким рішення від 12.05.2009 року, яке стало підставою звернення ТОВ «ЗМО», було скасовано; в подальшому, 22.12.2009 року Вищий господарський суд України скасував цю ухвалу апеляції). Неможливість виконання рішення ЄСПЛ, у цьому випадку, випливала би не з того, що держава не має коштів на його виконання чи з інших причин, які ЄСПЛ визнав недостатніми, а з об'єктивної причини того, що рішення по справі ТОВ «ЗМО» ще не було остаточним, та в момент звернення на виконання такого рішення, воно було відстрочене.

Також, усі обставини оцінюються з дещо іншого боку з урахуванням показань свідків ОСОБА_17 (який надав пояснення щодо того, яким чином було реалізовано стягнення заборгованості та що у цьому могли бути зацікавлені службові особи Міністерства юстиції України), ОСОБА_3 (який зазначив про тиск зі сторони ОСОБА_1 при прийнятті рішення про дружнє врегулювання, а також її контроль за виконанням дій та прийняття рішень з цього питання та адміністративний вплив як Першого заступника Міністра юстиції України), ОСОБА_18 (яка була тією особою, яка завжди підписувала фінансово-господарські документи у Міністерстві юстиції України, була прямо уповноважена на це Наказом Міністерства юстиції України № 891/к від 23.02.2016 року та у день підписання платіжного доручення № 918 від 24.02.2016 року, яке підписала ОСОБА_1, була на робочому місці), висновком експерта УНДІССЕ № 157/7 від 10.12.2019 року (у якому документально підтверджено припинення права грошової вимоги ТОВ «ЗМО» до ПАТ «Київенерго» та зарахування зустрічних однорідних вимог). Слідча суддя критично оцінює доводи сторони захисту стосовно того, що ОСОБА_1 не мала у підпорядкуванні державних виконавців та Уповноваженого ОСОБА_3, оскільки могла ефективно реалізовувати адміністративний вплив себе як Першого заступника Міністра юстиції України. Відповідно до розподілу повноважень (затвердженого Наказом Міністерства Юстиції України від 17.01.2015 № 59-к) ОСОБА_1 координувала та контролювала діяльність Урядового уповноваженого у справах Європейського суду з прав людини та Секретаріату Урядового уповноваженого у справах Європейського суду з прав людини. Також, слідча суддя критично оцінює доводи щодо того, що ОСОБА_1 мала право підписувати документи на підставі Наказу Міністерства юстиції України № 248/7 від 07.09.2015 року, оскільки пізнішим наказом № 891/к від 23.02.2016 року, що було прийнято за день до підписання нею платіжного доручення, таке повноваження надано тільки ОСОБА_18. Слідча суддя звертає увагу на те, що жодна зі сторін не заперечує, що ОСОБА_1 має кваліфікацію достатнього рівня як юрист, а тому могла розуміти наслідки підписання платіжного доручення неповноваженою особою, а також ситуацію, що могла виникнути при перерахуванні грошей на погашення заборгованості у більшому розмірі, ніж заборгованість по факту, а також на рахунки суб'єкта, у якого було припинено право грошової вимоги, при чому все це в умовах того, що рішення суду, яке підлягало виконанню, оскаржувалось та було скасоване.

Слідча суддя також зважає на інші докази та доводи сторін, які можуть вказувати на можливу змову ОСОБА_1 та осіб, пов'язаних із ТОВ «ЗМО», зокрема, береться до уваги протокол про результати проведення аудіоконтролю особи від 06.04.2018 року, у якому особи у розмові зазначають про те, що рішення про дружнє врегулювання було прийняте завдяки ОСОБА_1. Необхідно також розуміти, що виконання такого рішення відбувалося в умовах, коли інші рішення не виконувались протягом десятків років. В судовому засіданні ОСОБА_1 не надала пояснень, чому зазначеній справі був наданий пріоритет. Слідча суддя зазначає, що відсутні будь-які правові підстави ставити справу компанії ТОВ «ЗМО» у пріоритет виконання, з урахуванням такої кількості справ. Сторона захисту не наводить достатніх аргументів, які можуть виправдати цей крок та, відповідно, тиск ОСОБА_1 на прийняття такого рішення. Це може вказувати на те, що ОСОБА_1 вийшла за межі своїх повноважень, бажаючи настання наслідків у виді сплати грошових коштів на погашення заборгованості.

Слідча суддя також звертає увагу на правову кваліфікацію злочину у підозрі. Так, ОСОБА_1 інкримінується заволодіння чужим майном за попередньою змовою групою осіб, шляхом зловживання службовою особою своїм службовим становищем, в особливо великих розмірах (ч. 5 ст. 191 КК України). Необхідно оцінити відповідність підозри цій правовій кваліфікації лише для встановлення її обґрунтованості (тобто, чи є підстави обґрунтовано вважати, що ОСОБА_1 вчинила саме цей злочин). При цьому, остаточна оцінка та кваліфікація, а також оцінка всіх епізодів здійснюється судом під час судового розгляду справи.

Слідча суддя критично оцінює доводи сторони захисту щодо того, що докази не вказують на те, що саме ОСОБА_1 вчинила дії та заволоділа майном (тобто, грошовими коштами держави, що були сплачені на користь ТОВ «ЗМО») у розмірі 54 179 613,40 гривень чи його частиною. Об'єктивна сторона заволодіння чужим майном службовою особою із зловживанням своїм службовим становищем має місце тоді, коли службова особа незаконно обертає чуже майно на свою користь чи користь третіх осіб, використовуючи при цьому своє службове становище. Особливістю заволодіння є те, що предметом заволодіння чужим майном шляхом службового зловживання може бути і майно, яке безпосередньо не було ввірене винному чи не перебувало в його віданні. У зазначений спосіб винний може заволодівати майном, щодо якого в силу своєї посади він наділений правомочністю управління чи розпорядження майном через інших осіб.

Тому, слідча суддя критично оцінює доводи сторони захисту щодо того, що стороною обвинувачення не доведено склад злочину. Сторона обвинувачення наводить підтвердження обставин, які з урахуванням характеру, змісту та обсягу повноважень, а також кола службових обов'язків ОСОБА_1 можуть вказувати на можливе вчинення нею зловживання службовим становищем всупереч служби та підозру.

Переконливим також є твердження стосовно того, що ОСОБА_1 є службовою особою, оскільки як Перший заступник Міністра юстиції України була особою, яка постійно обіймає посаду в органі державної влади (Міністерстві юстиції України), відповідно до ч. 3 ст. 18 КК України.

Зважаючи на викладену мотивацію у попередніх абзацах, слідча суддя переконана, що надані достатні підстави для наявності обґрунтованої підозри стосовно можливого вчинення ОСОБА_1 дій, що кваліфікуються за ч. 5 ст. 191 КК України.

Наявність достатніх підстав вважати, що існує хоча б один із ризиків, передбачених ст. 177 КПК України, і на які вказує слідчий (детектив) чи прокурор

Далі, слідча суддя оцінює наявність ризиків, передбачених ст. 177 КПК України. Сторона обвинувачення зазначає про чотири такі ризики.

Ризик переховування від органів досудового розслідування та/або суду.

Прокурор зазначає, що про ризик переховування підозрюваної від органів досудового розслідування та суду свідчать тяжкість покарання за інкримінований їй злочин, а саме позбавлення волі на строк від 7 до 12 років без можливості призначення покарання більш м'якого, ніж передбачено законом, з повною конфіскацією майна. Також, він зазначає про достатність майнових ресурсів у неї та її чоловіка. Важливою підставою для наявності ризику переховування, на думку прокурора, є наявність паспортів громадянина України для виїзду за кордон та системний перетин підозрюваною державного кордону. Прокурор також вказує, що ОСОБА_1 має авторитет посад, на яких працювала у різний час та під час роботи на яких вела тісну комунікацію з вищими посадовими особами держави, що також дає підстави для висновку про наявність ризику.

Сторона захисту заперечує це, та зазначає, що такий ризик нічим не підтверджується. Адвокати зазначили, що вона приїхала з Давосу в Україну для вручення повідомлення про підозру, прибувала за викликом детектива для отримання клопотання про обрання запобіжного заходу. Також, вони вважають, що наявність паспортів для виїзду за кордон не є достатньою підставою для обґрунтування ризику.

В розумінні Кримінального кодексу України злочин, інкримінований ОСОБА_1, є особливо тяжким. Корупційні злочини мають високий ступінь суспільної небезпеки, у цьому випадку злочин стосується можливого заволодіння грошовими коштами з державного бюджету в

особливо великих розмірах. При визначенні імовірності переховування ОСОБА_1 від органів досудового розслідування та суду відповідно до п. 2 ч. 1 ст. 178 КПК України також слід враховувати тяжкість покарання, що загрожує ОСОБА_1 у разі визнання її винною у злочині, у вчиненні якого вона підозрюється. Врахування цієї обставини відповідає практиці Європейського суду з прав людини. При цьому, цей фактор не є визначальним.

Слідча суддя звертає увагу на те, що ОСОБА_1, фактично, мала станом на 2017 рік чотири паспорти громадянина України для виїзду за кордон, які мали дійсний строк дії (НОМЕР_1 від 22.12.2010, НОМЕР_2 від 26.01.2017, НОМЕР_3 від 06.10.2015 та НОМЕР_4 від 08.12.2019). Зараз, вона має ще два паспорти НОМЕР_5 від 05.12.2017, НОМЕР_6 від 05.12.2017. Слідча суддя також зазначає, що станом на зараз можна достовірно встановити перебування закордоном у серпні 2018 року, серпні 2019 року, вересні 2019 року, жовтні 2019 року, листопаді 2019 року та січні 2020 року. Також, слідча суддя звертає увагу на те, що ОСОБА_1 має широке коло спілкування, до якого входять іноземні особи, оскільки вона працювала на посаді Першого заступника Міністра юстиції України та виконувала завдання, пов'язані із взаємодією з іноземцями (серед іншого, під час виконання рішень ЄСПЛ). Разом з тим, слідча суддя встановила, що у ОСОБА_1 є велика кількість готівкових коштів в іноземній валюті - станом на вересень 2019 року у неї було 345 000 доларів США готівкою, 40 000 євро готівкою, а також 530 000 гривень готівкою, 467 590 гривень на рахунку.

Слідча суддя приходять до висновку, що ОСОБА_1 має реальну можливість перебувати за кордоном протягом тривалого періоду часу. Ймовірність переховування, в такому випадку, значно зростає, оскільки тяжкість покарання, що їй загрожує, в сукупності з обґрунтованістю підозри та її можливістю бути за кордоном, дають підстави вважати, що вона може використовувати своє становище для того, щоби переховуватися у разі, якщо подальші слідчі дії будуть вказувати на її можливу причетність до зазначеного злочину. Враховуючи викладене вище, слідча суддя приходять до висновку, що існує ризик переховування ОСОБА_1 від органів досудового розслідування та/або суду.

Слідча суддя зобов'язана встановити, чи доводять надані сторонами кримінального провадження докази обставини, які свідчать про наявність достатніх підстав вважати, що існує хоча б один із ризиків, передбачених статтею 177 цього Кодексу, і на які вказує слідчий (п. 2 ч. 1 ст. 194 КПК України). Втім, для всебічної оцінки обставин справи, слідча суддя аналізує доводи слідчого (детектива) стосовно інших ризиків, про які згадано у клопотанні.

Ризик знищення, ховання або спотворення речей чи документів, які мають істотне значення для встановлення обставин кримінального правопорушення

Сторона обвинувачення доводить цей ризик, вказуючи на те, що відбулося знищення працівниками Секретаріату Урядового уповноваженого у справах Європейського суду з прав людини документів, зокрема службових та доповідних записок, пов'язаних із виконанням рішення ЄСПЛ від 20.10.2015 у справі ТОВ «ЗМО» та на яких містилися резолюції керівництва Міністерства юстиції України.

Захисники вважають, що такий ризик відсутній, а безпосереднє знищення ОСОБА_1 цих документів, або ж надання відповідних вказівок підлеглим, є недоведеним.

Слідча суддя керується загальними засадами кримінального провадження, а саме принципами законності та верховенства права (пункти 1-2, частини 1 статті 7 КПК України). Слідча суддя також зазначає, що судові рішення повинно бути обґрунтованим і вмотивованим (частина 1 статті 370 КПК України). Обґрунтованим є рішення, ухвалене судом на підставі об'єктивно з'ясованих обставин, які підтверджені доказами, дослідженими під час судового розгляду та оціненими судом відповідно до правил оцінки доказів (частина 3 статті 370 КПК України). Відповідно до усталеної практики Європейського суду з прав людини, суд повинен виносити вмотивовані рішення (наприклад, Рішення Великої Палати у справі *Moreira Ferreira проти Португалії* (no. 2) від 11 липня 2007 року, Заява № 19867/12, параграф 84). Вмотивованість вимагає від суду чітко вказати на підстави тієї чи іншої аргументації.

Аргументи сторони обвинувачення не дають можливості встановити, на підставі яких доказів сторона обвинувачення однозначно стверджує, що ОСОБА_1 може знищити, сховати або спотворити речі чи документи, необхідні для кримінального провадження. Сторона обвинувачення не наводить доказів на підтвердження того, що вона може впливати на працівників Міністерства юстиції України як колишня Перший заступник Міністра юстиції України. Слідча суддя не знаходить підстав для того, щоби стверджувати, що вона, як особа, що колись працювала на вказаній посаді, має той обсяг ефективного адміністративного впливу, який дозволить їй зараз давати вказівки працівникам Міністерства юстиції України знищити, сховати або спотворити будь-які речі і документи. Хоча доповідні записки зникли (як вбачається з допиту ОСОБА_19), нема підтвердження знищення цих документів за ініціативи ОСОБА_1.

Також, сторона обвинувачення не наводить достатніх підтверджень того, що ОСОБА_1 робила спроби перешкоджати таким чином кримінальному провадженню раніше. Відповідно, слідча суддя вважає, що такий ризик не доведено.

Ризик незаконно впливати на свідків у кримінальному провадженні

Прокурор зазначає, що про ризик незаконного впливу підозрюваної на свідків свідчать факт тривалого перебування на посаді Першого заступника Міністра юстиції України, а перед цим на посаді Урядового уповноваженого у справах Європейського суду з прав людини, де в ОСОБА_1 із підлеглими працівниками сформувалися тісні професійні і дружні відносини; те, що ОСОБА_1 може вчиняти такий вплив з огляду на своє соціальне становище та коло спілкування; те, що наявність упередженості зі сторони ОСОБА_1 в частині комунікації та подальшого виконання рішення у справі ТОВ «ЗМО» проти України підтверджують свідки, які знаходилися в адміністративній залежності від ОСОБА_1

Сторона захисту заперечила проти наявності цього ризику.

Слідча суддя, оцінюючи докази у сукупності, зважає на вид зв'язків між особами, що є свідками та іншими учасниками цього кримінального провадження. Як і з попереднім ризиком, слідча суддя не знаходить підстав для того, щоби стверджувати, що підозрювана, як особа, що колись працювала на вказаній посаді, має достатній обсяг адміністративного впливу на осіб, що зараз працюють в Міністерстві юстиції України чи інших органах державної влади. Доводи сторони обвинувачення є лише припущеннями. Відповідно, слідча суддя вважає, що такий ризик не доведено.

Ризик перешкоджання кримінальному провадженню іншим чином

Прокурор зазначає, що ОСОБА_1 може використовувати свої зв'язки з огляду на своє соціальне становище та коло спілкування у засобах масової інформації, об'єднаннях громадян для викривлення інформації про обставини справи, а також з метою перешкоджання кримінальному провадженню.

Сторона захисту також заперечила проти цього ризику.

Слідча суддя критично оцінює доводи сторони обвинувачення щодо можливого використання своїх зв'язків. Раніше, ОСОБА_1 не вчиняла таких дій, а також нема підтвердження, що вона дійсно може використовувати ці зв'язки для поширення недостовірної інформації. Тому, цей ризик не доведено.

Оскільки встановлено наявність одного ризику, передбаченого ст. 177 КПК України, слідча суддя вважає, що до ОСОБА_1 необхідно застосувати запобіжний захід.

Недостатність застосування більш м'яких запобіжних заходів для запобігання ризику або ризикам, зазначеним у клопотанні

Сторона обвинувачення не наводить достатнього обґрунтування, чому інший, більш м'який запобіжний захід не зможе попередити або мінімізувати зазначені у клопотанні ризики. Проте, прокурор і детектив зазначають, що при обранні запобіжного заходу, який потрібно застосувати, суд має забезпечити не лише права підозрюваного, але й високі стандарти охорони загальносуспільних прав та інтересів, що саме по собі вимагає від суду більшої суворості в оцінці порушень цінностей суспільства.

Разом з тим, сторона захисту вважає, що запобіжний захід взагалі не має застосовуватися, вони також надали документи, що підтверджують позитивні характеристики ОСОБА_1 та її численні відзнаки.

При вирішенні питання про обрання запобіжного заходу, крім наявності ризиків, зазначених у статті 177 КПК України, слідчий суддя на підставі наданих сторонами кримінального провадження матеріалів зобов'язаний оцінити в сукупності всі обставини, у тому числі: вагомість наявних доказів про вчинення підозрюваним, обвинуваченим кримінального правопорушення; тяжкість покарання, що загрожує відповідній особі у разі визнання підозрюваного, обвинуваченого винуватим у кримінальному правопорушенні, у вчиненні якого він підозрюється, обвинувачується; майновий стан підозрюваного, обвинуваченого (стаття 178 КПК України).

Фактично, слідча суддя повинна встановити, чи є запобіжний захід пропорційним для запобігання ризику або ризикам, на які вказує сторона обвинувачення, з метою захисту прав підозрюваного та дотримання принципу верховенства права.

Наявність вказаного вище ризику переховування стосовно ОСОБА_1, дій до яких підозрювана може вдатись (особливо з урахуванням планів виїжджати за кордон на міжнародні заходи, про які зазначає сторона захисту), вагомість наявних доказів обґрунтованості повідомлення їй про підозру у вчиненні особливо тяжкого кримінального правопорушення, тяжкість покарання, що їй загрожує, а також достатній майновий стан ОСОБА_1 та її сім'ї у своїй сукупності вказують на необхідність застосування запобіжного заходу, що є більш жорстким, ніж особисте зобов'язання.

У судовому засіданні також були особи, що погодилися стати поручителями. Поручителям слідчою суддею було роз'яснено ступінь тяжкості кримінального правопорушення, у вчиненні якого підозрюється ОСОБА_1; обов'язки, що можуть покладатися на неї ухвалою слідчого судді, та наслідки їх невиконання (розміри грошового стягнення відповідно до пунктів 1 - 4 ч. 5 ст. 180 КПК України); право на відмову від прийнятих на себе зобов'язань і порядок реалізації такого права (забезпечення явки підозрюваної до органу досудового розслідування чи виступати повнолітні громадяни, які завдяки своїм високим моральним якостям, чесному ставленню до праці і виконанню громадських обов'язків мають авторитет у колективі або за місцем проживання і реально спроможні забезпечити належну поведінку і виконання покладених на підозрюваного, обвинуваченого обов'язків. Слідча суддя не заперечує авторитету цих осіб у колективі, проте вона не вважає, що вони реально спроможні забезпечити належну поведінку підозрюваної, оскільки не мають з нею достатнього зв'язку станом на зараз. Тому, з урахуванням обставин справи, слідча суддя зважає на те, що попри наявність поручителів, їх соціальний статус як осіб з репутацією, застосування особистої поруки є недоцільним з урахуванням ч. 1 ст. 180 КПК України.

Разом з тим, з урахуванням розміру шкоди, у завданні якої вона підозрюється, достатнього розміру її активів, слідча суддя, оцінюючи обставини у сукупності, приходять до висновку про застосування запобіжного заходу у вигляді застави.

Застава

Як зазначалося раніше, застава полягає у внесенні коштів у грошовій одиниці України на спеціальний рахунок, визначений в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України, з метою забезпечення виконання підозрюваним, обвинуваченим покладених на нього обов'язків, під умовою звернення внесених коштів у доход держави в разі невиконання цих обов'язків (ч. 1 ст. 182 КПК України). Розмір застави визначається межах від 80 до 300 розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб щодо особи, підозрюваної у вчиненні особливо тяжкого злочину (п. 3 ч. 5 ст. 182 КПК України). Разом з тим, у виключних випадках, якщо слідчий суддя встановить, що застава у зазначених межах не здатна забезпечити виконання особою, що підозрюється у вчиненні тяжкого або особливо тяжкого злочину, покладених на неї обов'язків, застава може бути призначена у розмірі, який перевищує триста розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб відповідно.

Необхідно враховувати майновий стан підозрюваного, обвинуваченого та не допускати встановлення такого розміру застави, що є заздалегідь непомірним для цієї особи та призводить до неможливості виконання застави. Таким чином, саме розмір застави визначає ступінь суворості даного запобіжного заходу, а при його визначенні враховуються об'єктивні й суб'єктивні критерії. Відповідно до практики Європейського суду з прав людини, при обранні застави необхідно враховувати не лише розмір шкоди, а й інші обставини, в тому числі можливість особи внести заставу, її особисту ситуацію. Основною метою застави є гарантування виконання особою своїх процесуальних обов'язків.

Слідча суддя зазначає, що застава у розмірі трьохста розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб не буде достатньою для гарантування виконання ОСОБА_1 своїх процесуальних обов'язків, оскільки втрата цієї суми у випадку їх невиконання не буде для неї значною, з урахуванням її майнового стану. Так, відомості у декларації вказують на те, що у ОСОБА_1 є вказані вище грошові кошти (див. розділ про ризик переховування), а також коштовні ювелірні вироби, годинники та інші цінні речі. Необхідно також враховувати майновий стан її чоловіка, який відповідно до декларації ОСОБА_1 також має значні активи. Таким чином, ОСОБА_1 має достатній майновий стан. Слідча суддя також враховує реальну можливість внесення застави у повному розмірі чи її частини іншими особами (наприклад, поручителями або особами, що надавали рекомендації ОСОБА_1 як особі, що зробила вагомий внесок під час своєї роботи на державній службі), та пропорційність цього заходу в цілому.

З урахуванням цих обставин та дослідивши докази, які були надані сторонами на підтвердження матеріального стану ОСОБА_1, слідча суддя вважає, що встановлення розміру застави у розмірі, який пропонує сторона обвинувачення та прокурор, є надмірним з урахуванням

кількості грошових коштів, наявність яких у ОСОБА_1 достовірно підтверджена. На цьому етапі розслідування прив'язка до шкоди, яка могла бути завдана особисто підозрюваною, не є доцільним, а розмір застави буде непропорційним тягарем для її сім'ї. Слідча суддя вважає, що застава у розмірі **7 000 000 гривень** також зможе забезпечити нею виконання своїх процесуальних обов'язків та буде найбільш пропорційним заходом в цілому.

Обґрунтування необхідності покладення на підозрюваного обов'язків, передбачених ч. 5 ст. 194 КПК України

Слідча суддя вважає доцільним покласти на підозрювану ОСОБА_1 обов'язки, передбачені частиною 5 статті 194 КПК України. Це необхідно з метою забезпечення дієвості запобіжного заходу, запобігання ризику, який було обґрунтовано раніше та ефективності здійснення кримінального провадження. Проте, такий перелік, з урахуванням доводів захисту, необхідно змінити.

Зокрема, слідча суддя звертає увагу на те, що ОСОБА_1 планує відвідувати міжнародні заходи, а тому недоцільним буде покладення на неї обтяжливого обов'язку не відлучатися із населеного пункту, де знаходиться її місце проживання, без дозволу слідчого, прокурора або суду. Реальний ризик переховування, який може впливати з цього, вже забезпечено внесенням застави. З урахуванням цього також недоцільним є застосування електронного засобу контролю. Також, слідча суддя зазначає, що оскільки дотримання обов'язку не спілкуватися щодо обставин, викладених у повідомленні про підозру, буде складно забезпечити, як і контроль за його дотриманням, доцільно буде, обмежити спілкування щодо будь-яких питань з підозрюваними і свідками у цьому кримінальному провадженні, статус яких відомий ОСОБА_1 чи її захисникам.

Враховуючи вищевикладене та аналізуючи зібрані в сукупності докази, слідча суддя вважає доведеною наявність підстав для застосування запобіжного заходу у вигляді застави, так як існує ризик, передбачений підпунктом 1 частини 1 статті 177 КПК України, оскільки підозрювана ОСОБА_1 може переховуватися від органів досудового розслідування та/або суду. Слідча суддя зазначає, що жоден з більш м'яких запобіжних заходів не може запобігти вищевказаним ризикам, а тому такий запобіжний захід як застава забезпечить дотримання підозрюваною процесуальних обов'язків під час досудового слідства та в суді.

З урахуванням викладеного, керуючись ст. 176, 182, 193 КПК України, слідча суддя

ПОСТАНОВИЛА

Клопотання старшого детектива - заступника керівника Першого відділу детективів Другого підрозділу детективів Головного підрозділу детективів Національного антикорупційного бюро України (НАБУ) Рокуня Сергія Васильовича про застосування запобіжного заходу у вигляді застави стосовно **ОСОБА_1**, що народилася **ІНФОРМАЦІЯ_1** у місті Черкаси, громадянки України, раніше не судимої, що зупинила адвокатську діяльність 18.03.2014 року, зареєстровану у **АДРЕСА_3**, проживає у **АДРЕСА_2**, у кримінальному провадженні внесеному до Єдиного реєстру досудових розслідувань № 52017000000000361 від 01.06.2017 року за ознаками злочину, передбаченого ч. 2 ст. 28, ч. 2 ст. 364, ч. 5 ст. 191, ч. 3 ст. 209, ч. 1 ст. 357 Кримінального кодексу України - задовольнити частково.

Застосувати до підозрюваної ОСОБА_1, **ІНФОРМАЦІЯ_2**, запобіжний захід у вигляді застави у розмірі **7 000 000 (сім мільйонів) гривень**.

Сума застави може бути внесена підозрюваною або іншою фізичною або юридичною особою (заставадцем) на депозитний рахунок Вищого антикорупційного суду протягом дії ухвали за такими реквізитами:

Ідентифікаційний код юридичної особи (ЄДРПОУ) 42836259

Номер рахунку за стандартом IBAN HOMER_7

Термін дії обов'язків, покладених судом, визначити на два місяці, але в межах строку досудового розслідування.

Роз'яснити підозрюваній, що підозрюваний, який не тримається під вартою, не пізніше п'яти днів з дня обрання запобіжного заходу у вигляді застави зобов'язаний внести кошти на відповідний рахунок або забезпечити їх внесення заставадцем та надати документ, що це підтверджує, слідчому, прокурору, суду.

Покласти на підозрювану такі обов'язки:

-прибувати до слідчого (детектива), прокурора та суду за першим викликом;

-повідомляти слідчого (детектива), прокурора або суд про зміну свого місця проживання та роботи;

-утримуватися від спілкування з підозрюваними і свідками у кримінальному провадженні №52017000000000361 від 01.06.2017 року;

-здати органам Державної міграційної служби України паспорти для виїзду за кордон;

В іншій частині клопотання відмовити.

Ухвала слідчого судді підлягає негайному виконанню після її оголошення.

Апеляційна скарга на ухвалу слідчого судді подається безпосередньо до Апеляційної палати Вищого антикорупційного суду протягом 5 днів з дня її оголошення.

Слідча суддя Широка К. Ю.